

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quois anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. IV. Quæstiones aliquot exponuntur, Quandónam dandæ sint
eleemosynæ, Ex quibus bonis, Quid pontissimum eleemosynas corrumpat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

diducunt, comas jactant, sumptuosè vivunt; sed misericordia fructus in eis quare, & nullos invenies. Hic mendicorum fames in cruce penderet. E diverso reperiit est opifices mechanicos, qui tenuerunt viatum manu comparant, & agnè, nihilominus stipem promptè largèque conferunt, nonnunquam ultra vires. Jam causa in liquido est, illorum succus omnis in frondes & folia, istorum in fructus egerminat.

Hominum
tenacium
& divi-
tum pre-
clara si-
gies.
1. Reg. c. 25.
v. 36.

Ibid. v. 8.
Ibid. v. 11.

Ibid. v. 38.

Eccles. v. 25.
v. 3. & 4.

Isa. c. 22.
v. 13.

Nisi quis
singulariter
hic ex-
misi.

Bier. ad
Nepotian.

Tob. c. 4.
v. 11.

1. Tim. c. 6.
v. 7.

Et en praeteram officiem hominum eorum qui divites simul & tenaces sunt. Nabal copiosus & locuples, sibi ipsi benignus & liberalis, immixtus fuit alius. Regum facti de eo sic loquuntur: *Et ecce erat ei convivium in domo ejus, quasi convivium regis, & cor Nabal jucundum.* Cuma autem David infidias Saulis fugiens à Nabale sibi suisque copiolis non aliquot plaustra vino & panibus onusta posceret, sed modestissime: *Quodcunque inceneris manus tua, da serviu tuus, & filio tuo David.* Hic Nabal elato superciliosus. Tolum ergo panes meos, inquit, & aquas neas, & carnes pecorum que occisi tonsoribus meis, & dabo viris, quos nescio unde sint? Ita nec unicum panem, nec vel sextarium vini dedit. Ea res Deo supra modum dispergit. Cumque pertransfissent deceni dies, percussit Dominus Nabal & mortuus est. Hoc opulentæ tenacitatis præsumum fuit. Siracides dicta stabiliens: *Tres, inquit, species odiorum anima mea: Pauperem superbum, & divitem mendacem, & senem fatum & infensatum.* Augustino dives mehdax est, qui in his quæ ad Deum pertinent, suum illud frigidissimum toties repetit: Non possum; non possum carnem meam macerare; non possum incediam tolerare; non possum jejunitum servare, humi cubare non possum; diu genibus nit, precatrices longas injere non possum. In his omnibus aliiquid venia demus homini delicato & diviti. Sed si dixerit, eleemosynas date non possum: en divitem mendacem, tam Deo quam hominibus exosum. Iudicium enim sine misericordia illi qui non fecit misericordiam. Par pari respondendum. Sæpe exaltat autem misericordia iudicium. Iudicij viatrix misericordia præ illo. Oltius tribunal habet, itaque illud supererat. Quemadmodum ab electoribus Imperii Romani Septemviris ad Imperatorem, à purpuratis Patribus ad Pontificem est provocatio, velut à minore ad maiorem curiam: ita misericordes à Iudicio appellant ad Misericordiam: qui ad Iudicij tribunal stabant moesti & dejecto capite, ii stant erectæ ad tribunal Misericordiae, nigrum theta non formidantes, sed candidam & felicem literam exspectantes. Sicut oleum aquam supernatando vincit, sic misericordia judicium. Quem justitia consignatio condemnat, hunc liberat misericordia.

Tanq; fidentiore animo dixit Hieronymus: Non memini me legere, mala morte mortuum, qui libenter opera charitatis exercuit. Habet enim multis intercessores, & impossibile est multorum preces non exaudiri. Grandius quid Tobias dixit: Eleemosyna ab omni peccato liberat, & non patietur animam ire in tenebras.

S. V.

Sed dices: Quid enim malifacio, quando aliena non invado, si propria diligentius servo? Si ego quod res est, mi homo, liberius responderem, forsan id iniquius ferres: Responsum igitur ab Ambrosio accipe: *O impudens dictum, exclamat Ambrosius, propria dicas? Quæ? Ex quibus reconditus in hunc modum detulisti? Quando in hanc ingressus es lucem, quando de ventre matris existi, quibus, queso, facultatibus, quibusque subtilis ingressus es? adventum tuum in hunc mundum à Paulo dice. Nihil intulimus in hunc mundum; haud dubium quod nec auferre quid possumus.* Terra communiter omnibus hominibus data est: proprium nemo dicat, quod è communione plus, quam sufficeret, sumptum & violenter obtentum est. Non minus est criminis habenti tollere,

A quam cum possis & abundes, indigentibus denegare. Tantum Elurientium panis est, quem tu detines; nudorum inquis pectorum dumentum est quod tu reclidis; miserorum redemptio est pecunia quam tu in terram defodis. Tot ergo te scias invadere bona, quot possis præstare si velis. Bona quidem, at, sunt verba, sed melius est non carere quam alienum. Hic rursus Ambrosius: *Qui, ait, obediens non furando, vult, & negligit, manifesta est ignis aterni communio.* Qualis Ambrosius, tibi horror, qualis sudor, quales tenebre supervenient audiuntur. condemnationis illius sententiam: *Discedite à me maledicti.* Et: *Eluriri enim, & non deditis mihi manducare? Neque enim his, qui enim his verbis, qui alia invaserit, arguitur, sed qui non communiter usus est in quo habitat, condemnatur.* Verum tibi quoniam Deus venter est, & totus servus es carnis, audi dignam appellationem, quæ te non hominum quisquam, sed ipse Dominus appellat. Ait enim: *Stulte hac nocte auferetur à anima tua, & qua preparasti, cuius erunt?* Ipsius illius eternis cruciatibus major est stultitiae nota. Qui enim paullo post rapientur est vitia, quæ cogitat? Defrustram horrea mea. ibid. v. 11. Cui ego respondeo: *Et recte quidem facis, nam vero destruere debes horrea iniuriantes, & ea quæ male adificaveras, tuis ipse manibus subvertere; destruere promptaria, ex quibus nullus misericordiam consecutus; est dejicere Mammonæ tetra dominicia.* Defrustram, inquit, horrea mea, & majora adificabo. Quid si & ista repleverit, quid quæ facturus es? Iterum sine dubio destruere, & iterum adificare. Et quis finis vani huius & stulti laboris? instanti adificare, & instanti destruere? Si vis ostendam tibi horrea jam parata, esurientium pauperum ventres, in ipsis tuos reconde thefatrios. Sed dicit: *Cum secunda horrea replevero, tunc dabo pauperibus. Longos tibi promittis annos, & lata vite spatiæ polliceris.* Talis promissio non futuram continent humanitatem, sed præsentis misericordie dilationem. Quid misericordiam in crastinum diffidet, bodie immisericordis? Nescis quid superventura pariat dies.

C Idcirco, quod etiam Chrysostomus monet, sparge Chrysostomus, superficialia in pauperes, & quod invitum forte esse paullo post ipsa hostia pueri inimici es cessurus, id ipsum volens depone; tuaque fac, que tua nunc non sunt. Opes custodiæ fugient, distribue ma- 744. seq. ment. Multa igitur utatur eleemosyna, ipsa enim est Regina Eleemosynæ virtutum, quæ illic cum fiduciâ assuet & eripiet a tormentis. Aureas habet alas Eleemosyna, non pulchras tanginavit, sed & robustas, quibus velare cupientem facile tutum ad alta evet. Aude non amare pecuniam, eaque alienam subleva inopiam, & jam terris altior incedis, jam volas, jam cælum petis. Beati misericordes.

CAP V T IV.

Quæstiones aliquot exponuntur quandam danda sunt Eleemosynæ; ex quibus bonis; quid potissimum Eleemosynæ corrumpat.

SYNESIUS Cyrenæ Episcopus, vir eruditissimus, complura ingenii sui monumenta in lucem dedit. Habuit is inter primæ admissionis amicos Evaristum philosophum in paucis charum, sed nondum Christianum. Hunc Synesius disciplinis Christianis imbutre plurimum laborabat. Evagrius homo sicut cerebri, & diu refractarius, virum Hebraicum crucifixum pro Deo colere constanter recusabat: nec tamen labore aut tadio victus Synesius saluberrimis monitis quotidie hominem urgere instituit. Ad quæ demum philosphus: Duo sunt, inquit, mi Domine Episcope, in re Christianâ, quæ nulla ratio, philosophia nulla satisficiat. Primum est: Vos Christiani nescio quod principium, sed & finem mundi somniatis, & hac ipsa loquula nostra corpora, postquam in vagos cineres abicerit, nulla cadent reditura in vitam immortalia. Alterum est: caput quidquid pauperibus darur, fenore reddi centuplo. Hec

Hæc talia fabulæ sunt, & merum somnium, nec in philosophiâ quidquâamenti habent. Contra Synesius copiosâ dissertatione docuit, nil vero contrarium his asseri. Neque verò hæc ad philosophiâ trutinam expendenda: sublimiora esse quam quæ humana lippitudo primâ facie possit penetrare. Salutiter se tacitum fecit Evagrius, at nihilominus sua opinionis tenax domum abiit. Hæc ubi secum ipse sepius repetit, decrevit manus dare victori Synesio, à quo demum unâ cum filiis & omni familiâ sacro fonte tinctus est. Atque ut in rem præsentem veniret, tria aurâ centumpoundia in egenos partienda obtulit Episcopo, si syngrapham daret velit Christum ea redditurum. Nec Synesius istud tecusavit.

Evagrius jam Christo adjunctus annos aliquot exegit. Merito denique graviore corruptus, jämque filii ad se accersit: Cùm, inquit, cadaver meum ad sepulturam composueritis, hoc chirographum manui inserite, & unâ mecum sepelite. Factum quod jussit. Tertio die à funere defunctorum Episcopo se stitit, tumulum suum referari & chirographum inde auferri jussit, sibi abunde in omnibus satisfactum, & ne dubitandi locus esset, ejus rei testimonium suâ manu subsciptum esse affirmavit. Nescierat autem Synesius chirographum suum unâ cum mortuo sepultum. Luce posterâ vocatis ad se filiis, An, inquit, cum parente vero scripti quipiam sepelisti? Schedam, inquit, quam morti proximus secum iussicerat humari, nemine id scienti. Episcopus narrato somnio, sacerdotes & urbis primates ad philosophiâ sepulchrum duxit: eo aperto recentis Evagrii syngrapha est inventa conceptissimis his verbis scripta:

Evagrius philosophus sanctissimo domino Synesio salutem. Accepi debitum in his ligeris manu tua conscriptum, satisfactumque mihi est; nec ullum contra te jus habeo quod dedi tibi, & per te Christo Deo Salvatori nostro.

Obstupere omnes, & horis aliquot clamavere Kyrie eleison. Sed & gratias egere Deo, qui suas promissiones tam illustri miraculo firmalet. Atque hoc Synesii & Evagrii coniunctum chirographum in primaria Cyrenensis ædis sacrario servatur. Templi custos juris iurandi religionè se obstrinxit, ad chirographum illud unâ cum ceterâ ædis supellecitile à se fide optimâ, diligentia summa tuendum, & consignatum in successoris manus traderendum.

Hic ergo cùm Marone proclamem:
Et cubitamus ad huc virtutem extendere factu?
Eriamnum tergiversamur calamitosos alii alios beneficis prosequi?

Eleemosynas esse dandas diximus: Dandi modum exposuimus: Diveritas obsecrations dissolvimus. Sequuntur quæstiones, quibus respondentum?

S. I.

Questio prima. Quandem danda est eleemosyna? Theologi hic facere præludent assignando facultatum & bonorum discrimine. Sunt enim facultates, que bona vita, alia quæ bona statu appellat, alia quæ utrique sunt supervacanea. Tempora item, alia communia, alia gravissima, alia extrema inopum necessitatem habent. Bonâ vita vietum & amicuum necessarij subministrant. Natura paucis contenta, panis frusto, offulâ, olusculo, pulicula diem unum facile solat, tegi cupit, & arceri à se frigus, rō ad elegantiam vestiri, sustentare vitam, non pompam explicare desiderat. Et hoc à vita bonis non agere imperat. At verò bona statu ampliora sunt, quæ non unam alteram vitam, non unum alterumve ferculum permittunt, sed pro statu ratione & illa & ipsa numero maiore. Hinc arcæ vestibus, mensa ferculis onerantur, quod statui convenire dicimus. Quod facultatum

Tom. II.

A remanet, cùm vita ac statui satisfactum, inter bona superflua censetur. Hæc in antecellum exactius consideranda. Conclusiones jam subjugimus.

Conclusio I. De bonis simpliciter redundantibus. Concluder se danda est eleemosyna, non solum in extremâ suo. (quod nemo dubitat) sed etiam in gravi necessitate. Probabilis inopis, idque sub mortifero peccato. Suadethoc præter legem divinam efficax ratio. Nam præceptum eleemosynæ obligat ex suo genere sub letali culpâ. Præceptum nec excusationem admittit, nisi in materia levi. Quod eleemosynæ autem in clementiâ hæc aliquibus in divites dici vi. non obligantur, ut quos sepe sepius noxæ mortifera reos sub mortali culpa crebrè stipem impendere assuecant, ne dilicimi ni huic objiciantur. Neque enim primi nos scitum illud promulgamus, difficultus ingredi divitem in ea. Matt. c. 19. lam, quam casuelam per foramen aui. Neque de nilo v. 24. dictum est à Christo, multos dominatum iri, cù quod M. c. 10. opera misericordia non præstiterint, in potu, cibo, v. 10. & vestitu suppeditando. Cum tamen raro accidat in v. 25. his ut pauper aliquis extremitate, sapienter vero & gravioriter egeat. Vnde colligunt non absurdè multi, complures Ita S. Tho. 2. 2. q. 66. divites condemnatos esse, ob eleemosynas non tantum ar. 7. Ita ac tum in extremâ, sed etiam in gravi aliorum necessitatibus. Ita Iac. c. 5. v. 1.

Conclusio II. E. bonis verè supervacaneis eleemosynæ in pauperes, tribuenda est, etiam tempore communium ac leviorum necessitatū idque sub obligatione letalis culpæ. Non ita tamen quasi divites in singulis omissionibus letaliter delinquent, sed conjunctum in multis & pene assiduis, aut in proposito negandâ stipis extra gravem vel extremam necessitatem. Hic alios aliter sentire non negandum. Nos à priori sentientia clementius stare veritatem. Chrysoftomus certè non Tullianum aut breves Gyaros, sed & Coloss. geheñas & inferos minatur iis, qui avaras manus retrahunt ab egenis. Peribunt, inquit, peribunt, qui Chrysostomus Gyarus non alierunt. Quod confirmans, & apertius multo expensi tradens; Nam eleemosyna neglecta, in qua, inquit, quavis virtutis quadam pars, non ipsa universa virtus sit, in gehennam tamen intrudit. Nam & virginis, & quia ipsam non habuerunt, puniri sent. Et dives hac de causa in deperabat. inferno torquuntur, & qui effarentem non cibârunt, una cum diabolo condemnantur. Ego vero maior quiddam habeo dicere. Matt. hom. Non enim solus una quedam particula virtutis omissa celum 65. mibi nobis claudit, verum etiam si non congruent cura & studio pag. 473. peccati, illud ipsum solet infire. A Nisi enim superabundaverit, inquit, iustitia vestra plus quam Scribarum & farisearum Pharisaorum, non intrabit in regnum celorum. Et quani? li præbant? inquit. Id jam ipse etiam dicere volebam, ut & qui non dant, incitentur ad dandum: & qui libenter offerant, non superbiant, sed plura dare consentur. Quantum igitur illi præbant? Decimâ primo rerum starum omnium, deinde alteram, & denum tertiam decimam offerebant. Itaque propemodum tertiam partem præbant. Sed ad prædictas Omnia, quæ ac primogenita, & alia plura partim pro peccatis, partim honoris suorum, pro purgationib[us] offerebant. &c. Autem quæ tertiam partem, immo vero medianum rerum starum offerebant, ascendent nempe ad medietatem omnia unâ congregata: si qui medianam, inquam, dabant, nihil magni operabantur: quid tu facies, qui nec decimam quidem partem pauperibus unquam dare cogitasti? Quare non injuria paucos fore salvos qui tam dicebat. Non negligamus igitur exactam atque exquisitam vicem disciplinam. Sed quænam, inquit, spes salutis nobis reliqua est, si singula omnia in gehennam depellere posint? Hoc ipsum est, quod etiā ego magna voce conlamo. Verutamen si attendere voluerimus, non est impossibile salvare præsentim si eleemosynæ remedia mutuemur, quibus vulnera nostra diligenter cureremus. Non enim sic oiem corporis hominis roboret, ut animam misericordia stabilit, adeo ho. 7. depe que confirmat, ut à diabolo superari nequeat. Hoc igitur sciens, nisi mibi superflua queque amputa, sicutque pauperi supplementum. pag. 744.

R.

Ab ore

Ab ore & calamo Chrysostomi hæc monita sunt. Atque hæc de bonis vita ac statui supervacaneis.

3. Conclu-
sio.

Conclusio III. Praeceptum eleemosynæ de bonis statui necessariis dandæ obligat sub letali culpâ, non solùm in extremis, sed etiam in gravissimâ necessitate privatæ persona, dummodo sine magnâ jaetura statu id fiat. Verus amoris ordo est, ut quisque pluris aestimet alterius vitam in extremis labore antem quam proprium statum. Siquidem lex divina imperat: *Diligens proximum tuum sicut teipsum.* Hinc ille qui sic diligendus est, in extremâ inopiatâ jus naturale habet, ad utendâ, imo & auferendas res alterius statui necessariâs. Huc illud convenientissimum: *Qui habet duas tunicas, det non halteri; & qui habet efcas, similiter faciat.* Hinc ditor aliquis, quamquam non habeat efcas nisi ad suæ cœlestationem necessaria, si tamen habeat duas tunicas, soli statui necessaria, alteram harum vendere debebit, ad efcas extremè famelico comparandas.

Si verò vestem habeat, eamque unicam, sed pro statu conditione pretiosiore, debebit tamen cœdividitâ duas inde viiores cœmovere, alteram ad seipsum, alteram ad pauperem in extremâ nuditate operiendum. Extremæ necessitatis indicia videntur esse diuturnior fames, foeda nuditas, complura ulcera, deformes morbi. Hic succurre quocumq; poterit modo: Horrendum vetus illud: *Si non pavisti, occidihi.* Hebreus epulo, non quia occidit, sed quia non pavit, torquetur.

Conclusio IV. Idem præceptum de bonis statui necessariis ergandis obligat etiam in gravi necessitate tam Reipublicæ Politice vel Sacrae, quam persona primaria, quæ valde necessaria sit Reipublicæ. Est enim bonum publicum privato anterendum. Cum autem privatus quisque in Reipublicæ bonum vel ipsam vitam prodigere debeat, quanto magis grave damnum pro illius gravi damno avertendo tolerare debebit, si videat id alter averti non posse? Eadem pæne ratio est persona primaria, à cuius incoluntate salus Reipublicæ dependet. Nam illius gravis necessitas ad gravem boni communis necessitatem quadam consecutione extunditur.

Conclusio V. In extremâ necessitate Reipublicæ aut personæ ad commune bonum valde necessaria, obligamus ex bonis etiam ad nostram vel nostrorum vitam tuendam simpliciter necessarii succurrere, idque sub mortiferâ noxâ. Hic naturam sequimus magistrum, que totum parti, publica privatis anteponit, cum par utrobique urget necessitas. Ita ut si mihi e loci ac temporis vel unica sit vestis, cibus unicus, hanc tamen & vestem, hunc & cibum Reipublicæ sic extremelaboranti cogar impendere.

Eleemosyna non ex alienis, nec ex inquis, aut male partus danda.

Sin eadem numero, n. 1. **V**estis aut bona fabri-
lia fini redi-
dens, pan-
peres ea re-
cipere non
possunt, se-
quuntur sciant.

Questio secunda. Ex quibus bonis danda sit eleemosyna? Non ex alienis, nec ex inquis, aut male partis. Tua expone, non aliena! Facilis est liberalitas è mansueto non tuo. Potest quidem & servus exhibere stipem, sed è suâ non domini crumenâ, nisi dominico consensu expresso, vel certe, ut Theologi loquuntur, prudenter præsumpto; nisi forsitan alterius extrema necessitas expectare consensum non possit. Nec è bonis illicitè acquisitis laudandæ prodeunt eleemosyna: non rapina, non furtum, non usura, non fallacia nummaria, non donatio coacta Christi gazophylacium ditant. Apage has opes à pauperum æario. Illa omnia non egenis largienda, sed dominis restituenda sunt. Non polunt, inquis, restitui ob infamia certum periculum, att alias certè ob causas. Fiat igitur restitutio per hunc ipsum eleemosynæ modum: Pecuniam furtivam pauperes in locum domini recipiant. Quid si bona iniquæ ac malâ fide sint acquisita tâ ratione datis quam accepit: ut si quis alteri rem sacram

A vendat per simoniam, is, qui eam accipit, dominum illis non acquirit, & hoc ipsu qui dat, in peccati penam reddit. Hinc totum hoc in eleemosynas insumendum, reddit.

Liceat hinc terram questionem attexcere, & uno ro-
gatu quasi per satyram, plura cōpletâ, atque ita diver-
sol elemosynæ n̄ eos sub unum aspectum collocare.

Quæstio tercya. Quæ potissimum eleemosynas im-
pediant foodent, ac corrumpant?

Primum est, ingens & turpiter constans vestitum luxus. Sanciuntur quidem leges optimæ, diverse sta-
tuuntur mulctæ, clamant è cathedris ecclæstæ, & confit-
abominandum hunc luxum infecuntur. Frustu omnia. Leges profani calcant, mulctæ elidunt, concio-
nes surdis auribus transmittunt. Nihil fit. Ita luxus non
solum feliciter ac constantes pergit, sed & in dies au-
gescit. Hinc quantò plus pecunia in vestes expendit,
tantò minus in egenos distribuitur. Hinc illæ vo-
ces inertissime: Non habeo, non possum. Et haberes,
& posses, si vestitus pompam coerces. Observa fu-
res. Tuas tibi eleemosynas, sed te volente, fartaores ac
mercatores furantur. Moderare vestitui, & non dec-
rit, quod in stipe largiaris.

Alterum est, sumptuosa nimium convivîa. Deus bone, quam multò frugalius fuit superius saeculum, atque hoc nostrum, non vestitus solum, sed & convivio-
rum luxu planè perditum. Rem mirissimum audire, Anno Christiano millesimo quingentesimo quinto, ante annos non plures quam centum triginta, ipsis ci-
neralibus Argentorati concionatus est in æde summâ Ioannes Gailer Kaiferspergensis vir oppidò eruditus & liberi oris. Ceperat is intemperantia & ferculorum copiam dicit convellere. In Quadragesima, inquit, ferculorum prodromus præfultat offa; hanc ordine sequuntur assæ haleces, has fixi pilces comitantur, dein olus concisum, istud deducit ius atrum piperatum aut pulmentum: hoc mensa secunda excipit, ita quinque vel sex fercula ponuntur. Et cuinam, inquit, sua hic salva sit temperantia? Addit: Hoc ipsum in mensis principium fit, ubi subinde novem apponuntur fcula. Super! Quid istud prodigii fuit ævo illo in principli mensa novem fculas? Ridemus affatim. Iam opificum & rusticorum, jam textorum, cerdonum, & fatorum mensa cibatum copiosiore ostentant, numerosiora superbiunt missu, convivia dant numerosiora, duodecim, quindecim, & pluribus fculistrium phant. En, obsecro, ante annos centenos in mensis principium novem missus ut prodigium è suggesto proclamantur. Vixisset hic ecclesiastæ nostro hoc ævo, hem quale prodigium dixisset, si in ditionis scribae, aut pedarii senatoriis, aut dynastæ non dittissimi, mensa spectasset ipsa quinquaginta à foco fumania fculas, & totidem secundæ mense pateras bellariis & tragediatis distinctas? Quàm porrò portentorum Lernæ dixisset Kaiferspergensis, si in mensa unius alicius Baronis ipsa trecenta fcula numerasset. Prodigiosam hanc extremè & prodigam insaniam nostrum hoc ævum spectavit. Hec illa patrimoniorum & eleemosynarum vorago est.

Magnâ olim Romæ penuria convivium dabat Augustus Imperator convivis Deorum ac Dearum habitu accumbentibus. Postero die clamatum est publicè, Deos omne frumentum comedisse. Hic poene idem vociferand. Stipem & eleemosynas ferè omnes sepiissime devorant convivæ. Nam post tam lauta & sumptuosa convivia plerumque fatua sequi solet parsimonia, quæcum demum rei familiari egregie consultum credit, si suæ pauperibus sportulæ negentur. Conviviorum luxus, eleemosinarum interitus.

Tertium est, priori non multum absimile. Rapina palliæ, & speciem honestatis mententes. Inter rapinas numerandum, domesticos famulos & ancillas, ceteram-
3. Rapina palliæ, speciem honestatis mententes. Inter rapinas numerandum, domesticos famulos & ancillas, ceteram-

ceteramque familiam præparare, sordidique nimis alere; pessimulas iis tam tenues dare, ut nonnunquam vix inde sibi calceos aut vestimentorum aliquid apponere, offam penitus exoculatam, lavatrinam diceres, carnes bubulas rarissimè, easque non nisi fecidas, aut ferinam vermis veribus bullie stem obtrudere: quotidie in talibus mensis tam prandii quam cena caput est olus acidum; panis, si colorem, si pondus, si faciem totam videas, terram æmulatur, adeò ater, ponderosus, asper est. Ita subinde cives opulentis, ita nonnunquam viri nobiles in suis ædibus familiam pascunt, cibos aut malè sordidique coctos, aut eà ponunt parsimoniam, ut nec fami satis responderi possit. Hinc domestici ob cibum tam parcum aut sordidum, ob pensionem tam tenuem pessimè docentur artes, & ad furandi licentiam adiunguntur.

Ad classem hanc spectat, opificibus mechanicis debitam immittentes mercedulam, rusticos opere gratuito & vecturis imperatis vexare, & nec pane quidē fatigatos reficere. Hæc ejuscmodi sunt qua laudem eleemosynis omnem subtrahant: quid enim virtutis est, furari corium, & mendicabulo donare calceos. Mechanicos, subditos, domesticos suos fraudare, & in pauperes munificum videri velle pessimè coherent. Hortatus Galatas Paulus: Operemur bonum ad omnes, inquit, maximè autem ad domesticos fideli: si quis suorum, & maximè domesticorum, curam non habet, fidem negavit, & est infideli deterior. Hortatus & Isaías suos: Cùm videris nudum, inquit, operi eum, & carnem tuam ne desexeris. Vult caro tua domestici tui sunt, si qui vestibus egeat, si qui famem sentiant, experiantur te patrem. Scias & dominum & servum, regem & mendicem ex eodem confitare luto. Curam igitur tuorum age; misericors esse à tuis incipe.

Quid vero de iis sentiendum, qui frumentum in maligniores annos recondunt, frugum pretium incidunt, ammonam vexant, nihil è suis granariis nisi summo pretio divident? In hos facundia Chrysostomi exardescens: Quando autem, inquit, & recludis frumentum, & pretium auges & novas alterius negotiationis vias excogitas, qualem tunc salutem sibi habituris es? Gratias jussus et dare esurienti; tu autem neque justo pretio vendis: Christus propter te tantum gloriam exiit, tu autem illum neque pane dignum censes: canis tuus impletus est, minister tuus præsatiate rumpitur: tuus autem & illus dominus necessario alieno caret. Christus fame perit. Hæc revera stipem non commendant, sed fecund & corruptunt.

Atque ut plura paucis complectant, omni decore misericordiam spoliat, eleemosynas tardè, cunctanter, morose, inhumaniter, præpare, avariter, coæde, fastanter, non de suo, sine non recto, animo non benigno dare. Et, inquit aureus orator, qui non acquirit, nisi aliis fleverit; qui lucra non condit, nisi aliis genuerit; ut soli bonum est, quod publicum malum est, dum aut fructus servat, aut ammonam captat, aut pretia inflat, aut fonus exaggerat, dum acquirendi lucra per nocendi exquirit ingenia. Potestne talis misericordia implere officia, cui pupillorū dulcis est gemitus, & viduarū suavis est flatus, dum prædā huiusmodi pascitur, & spoliis talium delectatur, qui dives est arcā, non merito? Potestne misericordia tangi, aut humanitate moveri, cuius avaritia nec proprium sufficit, nec alienum? Qui et si pauperi tribuat, hoc magis dexterior, si aliis tollat, quod aliis prebeat; si esurientis pane esurientem pascat, & nudum spolis vestiat, cum scriptum sit: Qui offert sacrificium ex substantiâ pauperis, sic est quasi qui victimam filium in confusione sui. Nam supra documentus, da de tuo, da citio. Nam sunt, addit Chrysostomus, qui possunt facere eleemosynam, sed nolunt: sunt qui volunt, & non possunt: sunt & qui volunt & possunt, sed differendo non faciunt. Ceterum qui potest facere, oret ut & velit: & qui vult facere, oret ut & potest: & qui in utroque paratus

A est, det operam, ut misericordiam in instanti efficiat, ne quod vult & potest, differendo non compleat. Da ergo celeriter, da Greg. Na. largiter. Hoc ipsum est accipere, Deo donare. zianz. orat. 16.

CAPVT V.

Aliæ iterum questiones solvuntur.

S O L E M jam ortum, ut in fabulis est, Nox interrogans: Or, inquit, tanto ligatioq[ue] impetu totum hemisphæriū subi[ca]ta, cāque copiosissimā luce collustras? An non rectius faceres, & tibi mithiq[ue] melius consuleres, si paullatim radios tuos explicares, & ita me paullò urbanius fugares? Sol prōp[ter]e respondens: Non miremur, inquit, fuliginosa & noctis verba fundere: Nox es, que plurima ignores. Cūm voluntas dandi & facultas conveniunt, non invita comitatur velocitas. Quod donare poruit & distulit, plenaria volitate non dedit. Donationis celeritas prona voluntatis argumentum est. Munus tardum plerumque amarum, nec sine tristitia venit. Vide, obsecro, quanto impetu fontes leuantur, venti procurrāt, orbes cælestes in gyrum se volvant, gentis humanae bono. Beneficiū quantō velocius, tantō etiam lubentius; quantō autem lubentius, tantō etiam liberalius datur. At quantō liberalius tribuitur, tantō gratius accipitur, tantō jucundius retinetur. Ita Nox evanuit.

In hoc liberalitatis sacrae themate questiones scientiaris discutere coepimus. Responsum est ad quæstionem tertiam. Epilogus responsi fuerat, hoc genus beneficij non differendum. Iam porrò quæstionem quartam, & cum ea conexa hoc capite subjungemus.

9. I.

Quartus. Quid juris hac in re habeat manu[m] materiæ? An materiæ familias, num ea possit eleemosynas dare manu[m] familias? Rito non prius consulto? Ex accidenti, loquuntur, fas possit dare uxori modicum aliquid auctoritate suâ dispensare, re eleemosynas manu[m] rito non prius consulto? id loci consuetudine permitrat, nec ea in re matris prohibere censetur, quod alia ejusdem loci & conditionis matronæ, aut etiam innuptæ, passim faciliare consuerunt. Res certa; quamdiu de contrariâ mariti voluntate non expresse constat. Præterea licet uxori stipendum facere ad dantum five corporis, five animi, cūm a se, tum à viro familiâque avertendum: prout fecisse Abigælem fasti Regum testantur. Idem illi licebit si familiam administrare, aut vicem viri esse jubeatur; si maritus domo absens, si æger, si aenens sit. Deinde per se jux falso uxori est, etiam marito repugnante qualitatis eleemosynas dispensare, de bonis, ut vocant, paraphernalibus, iis scilicet, quæ, cūm nuberet, eximia sibi propriaque reservavit. Quemadmodum de iis quoque, quæ iphi jam hupta per hæreditatem, p[er]que donationem obvenerunt. Item de iis, quæ per suam ipsa industria lucrata est, modò ea sustinendis matrimonii oneribus non ita fieri necessaria, ut familia liberi que illorum profusione depauperentur.

Quid si autem vir dives disertè prohibeat uxori stipend clargiri, nolitque a conjugi suâ fieri, quod aliae id loci faciunt? Quid hic uxori? num obsequi cogetur? Dissidentur hic viri magni. Consent aliqui parentum viro, idque tutius fore. Sed rectius alii ius istud uxori permisum arbitrantur, neque enim viro minùs æqua præcipienti obtemperandum. Quod & ratio suadet. Obligatus enim est vir uxori ad praestandum pro statu & opibus decentem sustentationem; hæc autem non solum complectitur congruentem vivendum, vestitum, famulatum, sed etiam recreaciones, eleemosynas, donations honestas, & hoc genus alia, quæ ceteris ejusdem loci feminis communiter permituntur: neque uxorem jure hoc communis potest privare, siquidem talis consuetudo, non secus quam privilegium, ius exhibuit.

Expedit

Graec. c. 6.
v. 10.
1. Tim. c. 5.
v. 8.
1/4. c. 5.
v. 7.Chrys. 10. 4.
in 17. 3. ad
Cor. ho. 17.
mibi pag.
729.Zel. 1. c. 34.
v. 24.Chrys. 10. 4.
ho. de duas
bus viduas,
mibi pag.
729.Leon. Less. 1.
2. de Iure &
Infl. c. 12.
dub. 14.
Suarez, Be-
canus, Gre-
gor. Valen-
tiā, & alii
cum illo.